

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ
В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції
23–25 квітня 2025 року

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ
В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції

23–25 квітня 2025 року

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Ірпінь
2025

УДК 159.922(06)

ББК 88.5я431

А 43

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Державного податкового університету
(протокол № 17 від 26 червня 2025 р.)*

А 43

Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства [Електронне видання] : збірник матеріалів Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ірпінь, 23–25 квітня 2025 року. – Ірпінь : Державний податковий університет, 2025. – 388 с. – PDF-формат ; мережеве видання ; інституційний репозитарій.
ISBN 978-966-337-767-4

У матеріалах Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства» висвітлюються теоретико-методологічні та практичні питання розвитку гуманітарного знання як складової гармонійного розвитку особистості; соціально-філософського та політичного осмислення проблем адаптації в умовах кризового суспільства: український і міжнародний досвід; соціологічного та соціально-психологічного вимірів адаптації особистості в умовах сучасного глобалізованого суспільства; соціалізації особистості як освітньої та соціально-педагогічної проблем; психолого-педагогічного забезпечення освітнього процесу: сучасні проблеми та виклики; особливості професійної освіти в Україні та світі: сучасні тенденції психологічної допомоги особистості в умовах кризового суспільства.

Зміст матеріалів віддзеркалює актуальні питання теоретичних і прикладних досліджень, спрямованих на вирішення проблем конструювання життєдіяльності особистості в контексті відновлення внутрішнього потенціалу за рахунок особистісного ресурсу.

Матеріали науково-практичної конференції розраховані на наукових працівників у галузі психології, соціології, педагогіки, професійної освіти, викладачів, аспірантів, студентів, а також на практичних психологів, соціальних педагогів, соціологів і соціальних працівників.

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їхні автори.

УДК 159.922(06)

ББК 88.5я431

ISBN 978-966-337-767-4

© Державний податковий університет, 2025

ЗМІСТ

МАТЕРІАЛИ УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

<i>Бенюх Олександр Григорович, Калениченко Руслан Арсенович</i> ОПТИМІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ РІЗНИХ КОЛЕКТИВІВ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	20
<i>Беняс Володимир Вікторович, Чупрій Леонід Васильович</i> СХІДНИЙ ВЕКТОР РОЗШИРЕННЯ НАТО: ВПЛИВ НА ПОЛІТИЧНУ АДАПТАЦІЮ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ	24
<i>Белокопитов Нікіта Сергійович, Плоский Віталій Олексійович</i> АРХІТЕКТУРА АДАПТАЦІЇ: МОДЕЛЮВАННЯ ШКІЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА	27
<i>Білас Тарас Мирославович, Ярас Володимир Ігорович</i> КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ВІД ЛЕКТОРА ДО ФАСИЛІТАТОРА НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА	29
<i>Богдановський Дмитро Ігорович, Богдановський Ігор Валерійович, Льовкіна Олена Геннадіївна</i> ПРОБЛЕМИ ЖІНОЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	31
<i>Бондарев Костянтин Олегович, Руденко Микола Васильович</i> АУТЕНТИЧНІ ПРАКТИЧНІ ВПРАВИ ТА КОМАНДНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК КЛЮЧОВІ ЧИННИКИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА	34
<i>Бондаренко Наталія Петрівна</i> ІННОВАЦІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ: ПРОЄКТНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА НАВИЧОК ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ	37
<i>Бондарчук Павло Сергійович</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УМОВ ДЛЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЯК ЗАПОРУКА ЗБЕРЕЖЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	39

<i>Дойков Олександр Васильович, Козакова Олена Миколаївна</i> ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ	66
<i>Долгополов Сергій Юрійович, Руденко Микола Васильович</i> МЕТОДИЧНІ ВИКЛИКИ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	69
<i>Єгоров Руслан Владиславович</i> Патріотичне виховання учнівської молоді	72
<i>Жижко Олена Анатоліївна, Бельтран Галі-Олександра</i> РОЛЬ ТЕОРІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОРЯДКУ Р. ПАРКА В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ ПРЕДСТАВНИКІВ ІНДІАНСЬКИХ ЕТНІЧНИХ ГРУП У МЕКСИЦІ	74
<i>Журавський Дмитро Олександрович</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНІЙ ОСВІТІ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД.....	78
<i>Заушнікова Марина Юріївна, Мавлюдова Меггі Аміранівна</i> ВПЛИВ ХРОНІЧНОГО СТРЕСУ НА МОЗОК	81
<i>Заушнікова Марина Юріївна, Токар Юлія Андріївна</i> РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕФЛЕКСІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА	83
<i>Іванова Олена Вячеславівна</i> ПРОФЕСІЙНА САМОСВІДОМІСТЬ ПСИХОЛОГІВ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ	85
<i>Іванченко Григорій Михайлович, Гетун Галина В'ячеславівна, Скляр Ігор Олександрович, Соломін Андрій Вячеславович, Гетун Сергій Юрійович</i> ДОНАВЧАННЯ МОДЕЛЕЙ ПРИХОВАНОЇ ДИФУЗІЇ: СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД У ВИЩІЙ ОСВІТІ	88
<i>Івашко Юлія Вадимівна, Дмитренко Андрій Юрійович</i> ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ АРТ-ТЕРАПІЇ ДЛЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ КОМБАТАНТАМ	93

УДК 378+004.8

Сергій Юрійович Долгополов,
*здобувач PhD 1-го року навчання
за спеціальністю 122*

ORCID 0000-0001-9418-0943;

Микола Васильович Руденко,
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри професійної освіти
Київського національного університету
будівництва і архітектури*
ORCID 0000-0003-2069-0566

МЕТОДИЧНІ ВИКЛИКИ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Штучний інтелект (ШІ) та машинне навчання (МН) стали невід'ємною частиною сучасного світу, що зумовлює нагальну потребу у кваліфікованих фахівцях. Вища школа стикається із завданням підготовки таких спеціалістів, проте викладання ШІ / МН є складним через їх абстрактність, швидкий розвиток, міждисциплінарність та високе когнітивне навантаження на студентів, вимагаючи розробки ефективних методик викладання та належного психолого-педагогічного забезпечення для формування глибоких знань, практичних навичок та здатності до самонавчання.

Наукові дослідження часто фокусуються на оновленні змісту програм з ШІ/МН, проте методичні стратегії та психолого-педагогічні умови ефективного навчання залишаються менш вивченими. Важливим інструментом для вдосконалення навчального процесу є педагогічна діагностика, яка дозволяє об'єктивно оцінювати засвоєння матеріалу та навички, особливо в умовах змішаного чи дистанційного навчання, та вчасно надавати підтримку [1]. Побудова навчальних програм має також спиратися на загальні принципи професійної освіти, що підкреслюють важливість поєднання теорії з практикою та формування ключових компетентностей [2]. Інтеграція цих підходів зі специфікою ШІ / МН є актуальним завданням сучасної методики.

Ефективне викладання ШІ / МН потребує переходу до інтерактивних та проблемно-орієнтованих методик. Починати слід з формування чіткого розуміння базових понять, розрізняючи ШІ як загальну концепцію, МН як ключову техніку навчання на даних [3], та різні парадигми навчання (з учителем, без учителя). Використання аналогій та візуалізацій допомагає знизити початкове когнітивне навантаження.

Пояснення складних алгоритмів, як-от нейронних мереж, має фокусуватися на концептуальному розумінні їхньої структури та принципів роботи, а не на

математичних деталях на ранніх етапах. Візуалізація архітектур, навіть спрощених (наприклад, багатощарового перцептрона [4]), сприяє інтуїтивному сприйняттю процесу обробки інформації та навчання моделі.

Практична робота з даними є критично важливою. Проєктний підхід, де студенти розв'язують конкретні задачі з використанням реальних або реалістичних даних, дозволяє пройти весь цикл розробки рішення МН. Це закріплює теорію, розвиває практичні навички (програмування, робота з інструментами МН), критичне мислення та вміння розв'язувати проблеми. Викладач тут виступає фасилітатором, спрямовуючи та підтримуючи студентів.

Аналіз результатів має виходити за межі формальних метрик. Необхідно формувати у здобувачів розуміння таких ключових концепцій, як перенавчання (надмірна адаптація до навчальних даних) та узагальнююча здатність (ефективність на нових даних). Обговорення результатів, включаючи неочікувані або «надто добрі», сприяє розвитку аналітичних навичок та вмінню критично оцінювати моделі МН.

Психолого-педагогічний супровід передбачає допомогу у подоланні труднощів (наприклад, «математичного страху»), створення безпечної атмосфери для запитань та помилок, підтримку мотивації та розвиток навичок самостійного навчання. Важливо управляти когнітивним навантаженням, розбиваючи складний матеріал на менші частини та використовуючи активні методи навчання.

Успішне викладання ШІ / МН у вищій школі залежить від поєднання сучасних методик та ефективного психолого-педагогічного супроводу. Інтеграція теорії з практикою через проблемно-орієнтоване та проєктне навчання є ключовою для формування глибокого розуміння та професійних компетенцій. Необхідна постійна увага до психологічного стану студентів та управління їхнім навчальним навантаженням. Педагогічна діагностика допомагає моніторити прогрес, а загальні принципи професійної освіти надають рамку для розробки програм.

Перспективи досліджень включають розробку адаптивних навчальних технологій, вивчення ефективності візуалізації та симуляцій, дослідження шляхів подолання психологічних бар'єрів, створення інструментів для оцінки компетенцій вищого рівня та інтеграцію етичних аспектів ШІ. Подальше вдосконалення методики викладання сприятиме підготовці фахівців, готових до викликів технологічного майбутнього.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Руденко М. В. Особливості застосування емпіричних методів педагогічної діагностики в умовах дистанційної форми навчання. *Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України* : матеріали VII Міжнародної конференції, м. Київ, 14 листопада 2024 р. Київ : Видавництво Ліра-К, 2025. С. 391–397. URL : <https://rb.gy/gpi5ct> (дата звернення: 21.04.2025).

2. Основи професійної освіти / Руденко М. В., Калениченко Р. А., Капосльоз Г. В., Корчова Г. Л. К. : ЦП Компринт, 2018. 613 с. ISBN 978-966-929-815-7
3. Boucher, P. (2020). Artificial intelligence: How does it work, why does it matter, and what can we do about it? European Parliamentary Research Service, pp. 1–64.
4. Dolhopolov, S., Honcharenko, T., Fedusenko, O., Khrolenko, V., Hots, V., & Golenkov, V. (2024). Neural Network Threat Detection Systems for Data Breach Protection. *2024 IEEE 4th International Conference on Smart Information Systems and Technologies (SIST)*, 415–421. URL : <https://doi.org/10.1109/SIST61555.2024.10629526> (date of access: 21.04.2025).

Наукове електронне мережеве видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ
АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА**

*Збірник матеріалів
Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції*

23–25 квітня 2025 року

Укладачі: *Р. А. Калениченко,
І. О. Петухова*

Відповідальний за випуск: *Н. Б. Добрянська*

Верстка: *Д. П. Завальницька*

*Друк. арк. 22,4
Замовлення № 1147*

*Підготовлено до друку науково-організаційним відділом
Державного податкового університету
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна*

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 7669 від 20.09.2022*